

กรณีการศึกษา

เรื่อง

การดำเนินงานโครงการฝึกอาชีพเจียรไนพลอย

ของกระทรวงแรงงาน

กรณี ตำบลนาดี อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู

โดย

นางพรพกา ศิริบุรี

นักวิชาการแรงงาน 6 ว.

ผู้ขอรับการประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง นักวิชาการแรงงาน 7 ว.

สำนักงานแรงงานจังหวัดสุรินทร์

สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน

กระทรวงแรงงาน

ว12.06.6
พ245ก
2549

ห้องสมุดกระทรวงแรงงาน

11872
การดำเนินงานโครงการฝึกอาชีพ

คำนำ

กระทรวงแรงงานเป็นองค์กรหลักในการบริหารงานเชิงรุก พัฒนาแรงงานให้มีงานทำ มีศักยภาพ สามารถสนับสนุนขีดความสามารถในการแข่งขัน มีหลักประกันความมั่นคงและมีคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงาน ด้วยการเสริมสร้างองค์ความรู้ ยกระดับคุณภาพมาตรฐานฝีมือ การประกันคุณภาพการพัฒนาฝีมือแรงงาน ขยายโอกาสการประกอบอาชีพอิสระ ส่งเสริมการมีงานทำ การขยายตลาดแรงงาน การเพิ่มสวัสดิการแก่แรงงานทั้งในระบบและนอกระบบอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะการดำเนินงานตามภารกิจเร่งด่วนของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจนเชิงบูรณาการ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่ต้องประสานการดำเนินงานเป็นเครือข่าย กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงแรงงาน 4 เรื่อง คือ การส่งเสริมให้ผู้ว่างงานมีงานทำและหาอาชีพเสริมให้กับผู้มีงานทำอยู่แล้วแต่มีรายได้น้อย การแก้ไขปัญหาการหลอกลวงแรงงาน การหางานให้นักเรียนนักศึกษา ทำ การฝึกอาชีพและการพัฒนาฝีมือแรงงานให้ดีขึ้น

เอกสารฉบับนี้ เป็นกรณีศึกษา เรื่อง การดำเนินงาน โครงการฝึกอาชีพเจาะในพลอย ของกระทรวงแรงงาน กรณี ตำบลนาดี อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งได้รับงบประมาณงบกลางจากจังหวัด ปี 2548 (76 ล้านบาท) ในการดำเนินงานตอบสนองนโยบายของรัฐบาลและภารกิจของหน่วยงาน เพื่อให้การดำเนินงานตามโครงการต่อไปให้มีประสิทธิภาพ มีผลสัมฤทธิ์มากขึ้น จึงได้ทำการศึกษาการดำเนินงานโครงการ ความเป็นมา กระบวนการฝึกอบรม โครงสร้างการบริหาร พัฒนาการของโครงการ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์และปัญหาอุปสรรคข้อจำกัดในกระบวนการดำเนินงาน เพื่อจะได้นำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางปรับปรุงการดำเนินงานโครงการอื่นให้มีประสิทธิภาพต่อไป

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารผลงานชิ้นนี้คงเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจในการ เติบโต ความพร้อม ด้านการฝึกอบรมพัฒนาอาชีพแก่ผู้ว่างงานหรือกลุ่มเป้าหมาย ส่งผลให้การดำเนินงานดียิ่งขึ้นต่อไป

นางพรพกา ศิริบุรี

ผู้ขอรับการประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง

นักวิชาการแรงงาน 7 ว

มกราคม 2549

กิตติกรรมประกาศ

รายงานผลการศึกษา เรื่อง การดำเนินงานโครงการฝึกอาชีพเกษตรกรในพลอยของ
กระทรวงแรงงาน กรมฯ ตำบลนาดี อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้
ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาอย่างดียิ่งจาก นายไพฑูรย์ มีมงคล แรงงานจังหวัดหนองบัวลำภู ที่
กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำเกี่ยวกับการจัดทำผลงานกรณีศึกษาครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ นายกองดีการบริหารส่วนตำบลนาดี อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัด
หนองบัวลำภู ผู้ประสานงานการฝึกอบรมพื้นที่ตำบลนาดี ผู้ติดตามการฝึกอบรมและคณะวิทยากร ที่
ได้ช่วยดำเนินการจัดเวทีประชาคมเพื่อจัดเก็บข้อมูล และให้การสนับสนุนเอกสาร โครงการที่
เกี่ยวข้องในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบคุณผู้ว่าราชการจังหวัดหนองบัวลำภูอนุญาตให้เข้าทำการศึกษาโครงการฝึก
อาชีพเกษตรกรในพลอยของตำบลนาดี อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู และขอขอบพระคุณ
เจ้าของวรรณกรรมทุกท่าน ที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้า

สุดท้ายขอขอบคุณ คุณบรรจง ศิริบุรี ที่ได้ช่วยเหลือให้คำแนะนำ เป็นกำลังใจและ
ช่วยเหลือด้านอำนวยความสะดวกในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อการจัดเก็บข้อมูลในครั้งนี้

พรพกา ศิริบุรี

เมษายน 2549

บทคัดย่อ

การศึกษาคำเนินงานโครงการเจียรไนพลอยของกระทรวงแรงงาน กรณี ตำบลนาดี อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาคำเนินงาน ด้านความเป็นมา กระบวนการบริหาร โครงสร้างการบริหาร พัฒนาการของโครงการฝึกอาชีพเจียรไนพลอย 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานฝึกอบรมอาชีพการเจียรไนพลอย 3) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ โครงการฝึกอาชีพการเจียรไนพลอย ประชากรในการศึกษาได้แก่ ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพเจียรไนพลอยในตำบลนาดี 56 คน และ วิทยากร เจ้าหน้าที่แรงงาน จากสำนักงานแรงงานจังหวัดหนองบัวลำภู รวม 4 คน ไม่มีกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากเป็นการศึกษาประชากรทั้งหมด ใช้วิธีการศึกษาแบบเชิงคุณภาพ โดยการจัดเวทีสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์รายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า

1. การดำเนินงานโครงการ ด้านความเป็นมา โครงการฝึกอาชีพเจียรไนพลอย เกิดมาจากปัญหาคนวัยแรงงานว่างงาน ไม่มีฝีมือแรงงาน จังหวัดหนองบัวลำภูจึงกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด เรื่อง “ชาัญฉลาดทำกิน” โดยมอบหมายให้สำนักงานแรงงานจังหวัดหนองบัวลำภูเป็นหน่วยงานหลักพัฒนาฝีมือแรงงานการเจียรไนพลอย ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ส่งเสริมประชาชนที่ไม่มีงานทำ ให้มีอาชีพและรายได้ โดยไม่ต้องอพยพไปหางานทำที่อื่น 2) เพิ่มขีดความสามารถของทุนทางสังคมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 3) ตอบสนองตัวชี้วัดของจังหวัดเกี่ยวกับร้อยละที่เพิ่มขึ้นของผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด (GPP) บุคคลเป้าหมายเป็นผู้มาจดทะเบียนแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจนเชิงบูรณาการ(ส.ย.) และผู้ว่างงาน นักเรียน นักศึกษา จำนวน 830 คน ในส่วนของอำเภอสุวรรณคูหา ดำเนินการที่ ตำบลนาดี 3 รุ่น/จุด 56 คน ลักษณะของผู้เข้าอบรม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 36 – 40 ปี การศึกษาประถมศึกษา รายได้เฉลี่ยระหว่าง 1,001 – 2,000 บาท/เดือน ด้านกระบวนการบริหาร แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การเตรียมการก่อนการฝึกอบรม ระยะที่ 2 การดำเนินงานระหว่างการฝึกอบรม และระยะที่ 3 การดำเนินงานหลังการฝึกอบรม ด้านโครงสร้างการบริหาร มีการจัดโครงสร้างในลักษณะบนลงล่าง โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้บริหารสูงสุด สำนักงานแรงงานจังหวัด เป็นสำนักงานเลขานุการโครงการ มีผู้ประสานการฝึกอบรม ผู้ติดตามผลการฝึกอบรม และวิทยากรฝึกอบรมตามจุดต่างๆ ส่วนนายอำเภอและ อบต. ในพื้นที่ที่ตั้งโครงการ เป็นผู้คัดเลือกกลุ่มบุคคลเป้าหมายเข้าอบรมและอำนวยความสะดวกในระหว่างดำเนินการฝึกอบรม ด้านพัฒนาการของโครงการโครงการฝึกอาชีพเจียรไนพลอย กรณี ตำบลนาดี อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู มีพัฒนาการที่สำคัญได้แก่ 1) ผู้เข้าอบรมผ่านการฝึกอบรมและได้รับวุฒิบัตรจำนวน 56 คน 2) มีงาน

ทำหลังการฝึกอบรม 16 คน 3) มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพเจียรไนพลอย 3 กลุ่ม สมาชิก 56 คน 4) มีการสั่งซื้อเครื่องมือ อุปกรณ์การเจียรไนพลอยเป็นของตนเอง 3 ราย 5) กลุ่มอาชีพเจียรไนพลอยมีการจัดทำโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจาก อบต.นาดี 6) เมื่อเปรียบเทียบรายได้ก่อนการฝึกอบรมกับหลังการฝึกอบรม จำนวนผู้มีรายได้ระหว่าง น้อยกว่า 1,000 - 3,000 บาท/เดือน มีจำนวนลดลง 10 คน จำนวนผู้มีรายได้ระหว่าง 3,001 - 6,000 ขึ้นไป/เดือน มีจำนวนเพิ่มขึ้น 10 คน

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการฝึกอาชีพเจียรไนพลอยของตำบลนาดี อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จที่อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับ ได้แก่ ความพร้อมของสถานที่ฝึกอบรม ความสะดวกในการเดินทางเข้าอบรม ผู้เข้าอบรมมีความสนใจเข้าอบรมด้วยตนเอง และมีการจัดหางานให้หลังจบหลักสูตรการอบรม ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จที่อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ ได้แก่ การได้รับสนับสนุนด้านเงินทุน วิทยากรมีความรู้ในการแนะนำถ่ายทอดความรู้ดี การได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า เครื่องมืออุปกรณ์ประกอบการฝึกอบรมมีคุณภาพและเพียงพอ ว่างระยะเวลาฝึกอบรมเหมาะสม จำนวนวันฝึกอบรมที่เหมาะสม การประชาสัมพันธ์โครงการที่ดี และผู้เข้าอบรมมีความตั้งใจและสนใจอบรมจริงจัง

3. ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงาน พบว่า ปัญหาอุปสรรคที่อยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านเงินทุนสนับสนุนหลังการฝึกอบรม การสนับสนุนช่วยเหลือจากภาครัฐและเอกชนหลังการฝึกอบรม และด้านผลตอบแทนที่ได้รับ ปัญหาอุปสรรคที่อยู่ในระดับน้อย เรียงตามลำดับ ได้แก่ ความรู้ ทักษะพื้นฐานของผู้เข้าอบรม ด้านเครื่องมืออุปกรณ์ในการฝึกอบรม ว่างระยะเวลาในการฝึกอบรม และการสนับสนุนช่วยเหลือจากภาครัฐและเอกชนระหว่างการฝึกอบรม

ข้อเสนอแนะ

1. กระทรวงแรงงาน โดยสำนักงานแรงงานจังหวัดหนองบัวลำภู ควรนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการจัดหลักสูตรการฝึกอาชีพเจียรไนพลอยหรืออาชีพอื่นๆ ต่อไป ให้สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของพื้นที่
2. จังหวัดหนองบัวลำภู ควรมองหาอาชีพที่ประชาชนมีพื้นฐานอยู่บ้างแล้วและมีทรัพยากรหรือวัตถุดิบอยู่ในพื้นที่บ้างแล้ว และควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุน ต่อเนื่องจากการฝึกอบรมไว้ใน โครงการฝึกอบรมด้วย
3. การบริหารการฝึกอบรม ควรให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและยึดผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้
4. ควรมอบหมายให้หน่วยงานในระดับตำบลและอำเภอ เป็นผู้ให้การสนับสนุนช่วยเหลือกลุ่มอาชีพเจียรไนพลอยต่อไป
5. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชน ภายหลังจากการดำเนินงานตามโครงการฝึกอาชีพเจียรไนพลอย

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
กิตติกรรมประกาศ	
บทคัดย่อ	ก - ข
สารบัญตาราง	จ
สารบัญแผนภูมิ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 ขอบเขตการศึกษา	3
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.6 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	3
1.6.1 แนวคิดเกี่ยวกับบริหารการฝึกอบรม	4
1.6.2 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้	5
1.6.3 แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพ	9
1.6.4 แนวคิดเกี่ยวกับการเจียรไนพลอย	10
1.6.5 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	11
1.6.6 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	12
1.6.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
1.7 วิธีการศึกษา	14
บทที่ 2 ลักษณะทั่วไปของพื้นที่	
2.1 สภาพทั่วไปของจังหวัดหนองบัวลำภู	15
2.2 สภาพทั่วไปของอำเภอสุวรรณคูหา	18
2.3 สภาพทั่วไปของตำบลนาดี	20
บทที่ 3 ผลการศึกษา	
3.1 ความเป็นมาของโครงการ	24

3.2	กระบวนการบริหารโครงการ	29
3.3	โครงสร้างการบริหารโครงการ	30
3.4	พัฒนาการของโครงการ	32
3.5	ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการ	33
3.6	ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการ	35
บทที่ 4	สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	
4.1	สรุปผลการศึกษา	36
4.2	อภิปรายผล	38
4.2	ข้อเสนอแนะ	39
บรรณานุกรม		40
ภาคผนวก		42
	ก : แบบสัมภาษณ์	
	ข : แบบสนทนากลุ่ม	
	ค : สำเนาคำสั่งแต่งตั้งวิทยากรฝึกอบรม	
	ง : สำเนาคำสั่งแต่งตั้งผู้ประสานการฝึก ผู้ติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการวิจัยระยะใน พลอย งบกลางปี 2548 (76 ล้านบาท)	

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ข้อมูลการปกครอง พื้นที่ ตำบล หมู่บ้าน เทศบาล อบต. ของจังหวัดหนองบัวลำภู	16
ตารางที่ 2 จำนวนประชากรจำแนกตามสถานภาพแรงงาน และ กำลังแรงงานของจังหวัด หนองบัวลำภู ปี 2547	18
ตารางที่ 3 ข้อมูลประชากรจำแนกตามตำบล เทศบาล อบต. ของอำเภอสุวรรณคูหา	19
ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	28
ตารางที่ 5 เปรียบเทียบรายได้ก่อนและหลังของผู้เข้ารับการศึกษา	32
ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละ ที่มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการ	33
ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ระดับความคิดเห็นต่อผู้มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินงานตาม โครงการ	34
ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ระดับความคิดเห็นต่อปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการ	35

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1 แผนที่ตำบลนาดี	21
แผนภูมิที่ 2 โครงสร้างการบริหารโครงการ	31